

|| سمانه آزاد ||

زکات تجربه

جلسه شورای دبیران برگزار می‌کنیم. در این جلسات، اهداف و برنامه‌های مدرسه در طول سال تحصیلی را تشریح می‌کنیم و نظرات، پیشنهادات و انتقادات معلمان را جمع‌آوری و آن‌ها را در برنامه اثر می‌دهیم. در همان جلسات، مسئولیت‌ها و برنامه‌های هر یک از معلمان و گروه‌های آموزشی مشخص می‌شود. یعنی همه از همان ابتدای سال مسئولیت و برنامه‌های خود را می‌دانند و شروع به کار می‌کنند.

همه این کارها یک پیش‌زمینه دارد و آن کار گروهی گروه‌های آموزشی و دپارتمان‌های مدرسه است. ما برای افزایش کار گروهی در مدرسه، کارگاهی آموزشی با عنوان «تیم‌سازی اثر بخش» با همکاری استادان دانشگاه صنعتی شریف و دانشگاه صنعت نفت برگزار می‌کنیم. در این کارگاه‌ها که برای کارکنان مجتمع به ویژه معلمان برگزار می‌شود، اصول کار گروهی و باید و نبایدهای آن آموزش داده می‌شود. علاوه بر این، با گرفتن تست‌های گوناگون توانمندی هر یک از معلمان را می‌سنجیم تا با بهره‌گیری از توانایی‌هایشان به بهترین شکل بهره و برنامه‌های مدرسه را پیش ببریم. با وجود چنین برنامه‌ای، هر فردی مسئولیتی متناسب با توانایی‌هایش دارد. لذا نه تنها احساس بهبودی نمی‌کند، بلکه احساس توانایی بیشتری می‌کند و از کار گروهی لذت می‌برد. علاوه بر این، ما بر اساس نیازسنجی‌هایی، کارگاه‌هایی مانند تولید محتوای الکترونیک را هم برای معلمان برگزار می‌کنیم. به طور خلاصه می‌توان گفت در مدرسه ما آموزش سرلوحه برنامه‌هاست، چرا که هر چه نیروها آموزش دیده‌تر و آگاه‌تر باشند، مجموعه عملکرد بهتری خواهد داشت.»

کار گروهی، آموزش، موفقیت

کار گروهی از آن دسته فعالیت‌هایی است که معمولاً در جامعه ما کمتر به آن توجه می‌شود. این در حالی است که در مباحث اسلامی بر این امر تأکید شده است. در مباحث مدیریت نوین نیز کار فردی جایگاهی ندارد و همواره کار گروهی است که مورد تأکید قرار گرفته است. ملیحه محمدی طلب، مدیر مجتمع دولتی کریمه اهل بیت(س)، با آگاهی از این موضوع، زمینه آموزش همکاران خود را فراهم کرده است تا فعالیت‌های مدرسه با همکاری گروهی انجام پذیرد. او درباره فعالیت‌هایش به رشد آموزش مدیریت این‌گونه توضیح داد:

«همواره اعتقادم این بود که یکی از مهم‌ترین عوامل انجام فعالیت‌ها در سازمان‌هایی که افراد فرهیخته در آن کار می‌کنند، پایه‌گذاری مناسب ارتباطات انسانی

و کار گروهی است. از سوی دیگر، منابع انسانی از بزرگ‌ترین و ارزشمندترین منابع ما هستند که در مدرسه، معلمان، دانش‌آموزان و والدین را شامل می‌شود و باید میان آن‌ها ارتباط محترمانه، با محبت، منطقی و عاقلانه برقرار باشد. باید برنامه‌های مدرسه در طول سال را برایشان تشریح و شفاف‌سازی کنیم. علاوه بر این، باید فضای بازی برای نقد ایجاد کنیم تا با همکاری همه بتوانیم فعالیت‌های مدرسه را پیش ببریم. به این منظور، ما در تابستان و پیش از شروع سال تحصیلی، سه بار

ملیحه محمدی طلب
مدیر مجتمع دولتی کریمه
اهل بیت(س)
منطقه ۱۳ تهران
دارای ۳۰ سال سابقه
خدمت در آموزش و پرورش
و ۱۴ سال سابقه مدیریت

عطر نماز در مدرسه

برای تقویت فرهنگ نماز و نهادینه کردن آن در وجود فرزندان و دانش آموزانمان راهکارهای عملی بسیاری وجود دارد و هر خانواده یا مدرسه‌ای بنا به شرایط و عوامل متفاوتی، راه‌های مختلفی را انتخاب می‌کند. **هما دهقان** معاون پرورشی دبستان دخترانه «حضرت ابوالفضل(ع)» در شهر یزد نیز راه‌های متنوعی را برای تشویق دانش آموزان به نماز خواندن امتحان کرده است؛ از دادن هدیه و جایزه به دانش آموزانی که حجابشان را رعایت می‌کنند و نماز می‌خوانند تا برگزاری نمایشگاه عکس. رشد مدیریت مدرسه درباره فعالیت‌های این معاون با وی گفت‌وگو کرده است:

«ما در مدرسه بچه‌ها را به حضور در نمازخانه و نماز خواندن مجبور نمی‌کردیم. از این‌رو، خیلی از آن‌ها به نمازخانه نمی‌آمدند. به فکر افتادم با همکاری شورای دانش‌آموزی برنامه‌های تشویقی تدارک ببینیم. این برنامه‌ها به تدریج گسترش پیدا کردند و متنوع‌تر شدند. نتایج خوبی هم گرفتیم. در مرحله اول، سبدهای از هدیه تهیه کردیم و هر روز به قید قرعه به چند دانش‌آموز که برای نماز خواندن به نمازخانه می‌آمدند هدیه‌ای می‌دادیم.

در مرحله بعد، دانش‌آموزانی را که در نمازخانه حضور مستمر داشتند شناسایی و با خانواده‌های آن‌ها ارتباط برقرار کردیم. از آن‌ها خواستیم بدون آنکه فرزندشان متوجه شود، برایشان جایزه‌ای تهیه کنند و در روز تعیین شده به نمازخانه مدرسه بیاورند. این کار

تأثیر بسیار خوبی بردانش‌آموزان گذاشت. چون بدون آنکه خبر داشته باشند، مادر خود را می‌دیدند که با جایزه به مدرسه آمده است و در میان بقیه دانش‌آموزان از فرزندش به خاطر نماز خواندن تعریف می‌کند. این غافلگیر شدن برای دانش‌آموزان خیلی خوشایند بود و آن‌ها را به استمرار در نماز خواندن تشویق می‌کرد.

تهیه پوستر نماز با استفاده از عکس دانش‌آموزان نمازخوان از دیگر کارهایی بود که برای تشویق آن‌ها به نماز خواندن انجام دادیم. نمایشگاه عکسی هم با موضوع نماز برای دانش‌آموزان ترتیب دادیم. در این نمایشگاه، از دانش‌آموزان خواستیم از محل نماز خواندن خود در خانه، چادر و سجاده خود یا نماز خواندن اعضای خانواده عکس بگیرند. سپس از این عکس‌ها در مدرسه نمایشگاهی برگزار کردیم که استقبال خوبی از آن شد. پرسش و پاسخ و حتی معما درباره احکام نماز از برنامه‌های دیگرمان بود. البته معمولاً سعی می‌کردیم این برنامه به صورت کلیشه‌ای و خسته‌کننده نباشد. به همین منظور با مشارکت دانش‌آموزان و استفاده از نمایش احکامی مانند نماز مسافر را برای بقیه آموزش می‌دادیم.

خوشبختانه همه این برنامه‌های تشویقی اثر خوبی بر دانش‌آموزان داشت و اکنون دیگر خود بچه‌ها بدون هیچ اجباری در نماز حضور پیدا می‌کنند. مشارکتشان از گذشته بیشتر شده و رضایت خاطر خانواده‌ها هم جلب شده است.»

هما دهقان
معاون پرورشی
دبستان دخترانه
حضرت ابوالفضل(ع)
شهر یزد

زنگ تفریحی برای معلمان

از خطاهای آن‌ها برای جلب محبت است. در برنامه صبحگاه هم همواره حضور دارم و آن‌جا هم بخشی از زمان را به شوخی با بچه‌ها می‌گذرانم. غیر از این، شاید بهترین زمان برای نزدیک شدن به معلمان، زنگ تفریح باشد. از ابتدای کار همواره زنگ تفریح را در میان معلمان می‌گذراندم. ابتدا حضور من برایشان نامأنوس بود، اما به تدریج به آن عادت کردند. معمولاً سعی می‌کنیم در هر زنگ تفریح به یک مبحث بپردازیم تا دقایقی شیرین و پربار را بگذرانیم. ضمن اینکه در میان حرف‌های معلمان گاهی مشکلات برخی دانش‌آموزان مشخص و نوعی همدلی برای برطرف کردن آن‌ها ایجاد می‌شود. بیان تجربه‌ها و خاطره‌های شیرین از دیگر کارهایی است که معلمان را در زنگ‌های تفریح به آن تشویق می‌کنم. گاهی هم در همین زنگ تفریح‌ها از مشکلات یکدیگر با خبر می‌شویم و به هم کمک می‌کنیم تا آن‌ها را برطرف کنیم. گرچه فضای مدرسه و دفتر دبیران خیلی کوچک است، اما در همان فضای کوچک هم همه سراپا گوش می‌شوند. در واقع، به هر بهانه‌ای سعی می‌کنم زنگ تفریح را به فضایی پرنشاط برای معلمان تبدیل کنم تا همه از آن لذت ببرند و با انرژی بیشتری به کلاس برگردند».

شاید بیشتر ما زنگ تفریح را تنها زمانی برای تنفس دانش‌آموزان و تفریح آن‌ها بدانیم؛ زمانی برای تخلیه انرژی و حرکت. و شاید کمتر به تنفس معلمان در این زمان کوتاه بیندیشیم. اما ناهید پاک‌آیین، مدیر دبیرستان فجر اسلام در یکی از مناطق نه‌چندان برخوردار تهران، بیش از هر چیز به فکر این است که معلمان مدرسه هم در زنگ تفریح دقایقی خوش و انرژی‌بخش را بگذرانند. او درباره این تجربه که ریشه در دوران معلمی‌اش دارد، با رشد مدیریت مدرسه گفت‌وگو کرده است:

«زمانی که تدریس می‌کردم، من و دیگر همکاران ترجیح می‌دادیم مدیر مدرسه‌مان در زنگ تفریح میان ما باشد، اما معمولاً چنین نمی‌شد. از این رو، وقتی مدیر مدرسه شدم، نخستین کارم حضور در میان دانش‌آموزان و معلمان بود. به همین دلیل، از آن زمان تاکنون نخستین کسی که وارد مدرسه می‌شود، خود من هستم. هر روز جلوی در مدرسه می‌ایستم و به دانش‌آموزان با نام‌هایی که برایشان خوشایند است سلام می‌دهم. مثلاً اگر روز برفی باشد، به آن‌ها می‌گویم سلام بر دختران برفی! با همین جمله‌ها سعی می‌کنم به آن‌ها نزدیک شوم. دانش‌آموزان ما خیلی به محبت نیاز دارند. گاهی بسیاری

ناهید پاک آیین
مدیر دبیرستان فجر
اسلام
منطقه ۱۷ تهران
دارای ۲۸ سال سابقه
خدمت در آموزش و
پرورش
و ۲۲ سال سابقه
مدیریت

